

Sygn. akt V CNP 7/19

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie ze skargi G. S.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego
w Ś. z dnia 26 stycznia 2017 r., sygn. akt II Ca [...]

w sprawie z powództwa G. S.

przeciwko K. G. i S. W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 czerwca 2019 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

W dniu 10 listopada 2018 r. G. S. wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Ś. z 26 stycznia 2017 r., II Ca [...], wydanego w sprawie z jej powództwa przeciwko K. G. i S. W., o zapłatę. Orzeczeniu temu skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów art. 232 w zw. z art. 230 i 227 k.p.c. Wskazała przy tym m.in., że z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest możliwe wzruszenie orzeczenia w drodze skargi kasacyjnej, a jednocześnie nie zachodzą przesłanki uzasadniające wystąpienie ze skargą o wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga okazała się niedopuszczalna, wobec czego podlegała odrzuceniu.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie od Skarbu Państwa naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej. Dostęp do tego środka jest limitowany przez postawienie skarżącemu wymagania, aby uczynił wszystko, co było i jest możliwe, by nie dopuścić do powstania szkody. Obowiązkiem strony jest zatem wykorzystanie wszystkich istniejących w systemie prawa środków jurystycznych i dopiero ich bezskuteczność (lub brak) może - w wypadku wystąpienia szkody - uzasadniać powstanie odpowiedzialności Skarbu Państwa.

Przedstawione wyżej założenia towarzyszące wprowadzeniu skargi na niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia do systemu prawa polskiego powodują, że do wymagań konstrukcyjnych tej skargi należy, zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Skarżąca nie spełniła tego wymagania, bowiem w uzasadnieniu skargi nie odniosła się do wszystkich dostępnych w dniu jej składania nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Powyższe przesądza o niedopuszczalności przedmiotowego środka zaskarżenia. Stosownie do art. 424⁸ § 1 i 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odrzuca

na posiedzeniu niejawnym skargę, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez sąd niższej instancji, skargę wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 424⁵ § 1 pkt 5, jak również skargę z innych przyczyn niedopuszczalną. Skarga podlega także odrzuceniu, jeżeli zmiana zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych była lub jest możliwa albo jeżeli nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c. Przywołane wyżej przepisy statuują dwie niezależne podstawy odrzucenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Zgodnie z art. 424⁸ § 1 k.p.c. należy odrzucić taki środek zaskarżenia m.in. w razie niewykazania okoliczności wymienionych w treści art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. (tzn. braku możliwości wzruszenia orzeczenia na innej drodze), natomiast w myśl art. 424⁸ § 2 k.p.c. - wówczas, gdy okoliczność taka występuje w sposób obiektywny. Pierwsza ze wskazanych podstaw odnosi się zatem do treści samej skargi, a druga do obiektywnie przysługujących stronie środków prawnych.

Na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5 z późn. zm., dalej jako: "u.SN") do polskiego systemu prawa wprowadzono skargę nadzwyczajną - nowy nadzwyczajny środek zaskarżenia, o szerokich podstawach obejmujących między innymi naruszenie zasad, wolności i praw określonych w Konstytucji oraz rażące naruszenie prawa przez błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (art. 89 § 1 u.SN). Skarga ta może zostać wniesiona w terminie 5 lat od uprawomocnienia się orzeczenia (art. 89 § 3 u.SN), a w okresie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym może służyć podważaniu prawomocnych orzeczeń sądowych wydanych przed wejściem tej ustawy w życie, lecz po 17 października 1997 r. (art. 115 § 1 u.SN). Ustanowiono zatem kolejny instrument prawny pozwalający na uchylenie lub zmianę prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego kończącego postępowanie w sprawie (art. 89 § 1 w zw. z art. 91 § 1 u.SN), obejmujący także - we wskazanych granicach czasowych - orzeczenia, które uprawomocniły się przed wejściem w życie ustawy o Sądzie Najwyższym, to jest przed 3 kwietnia 2018 r.

W następstwie uwzględnienia skargi nadzwyczajnej dojść może do zmiany lub uchylenia objętego nią orzeczenia (art. 91 § 2 u.SN), a w określonych w przepisie wypadkach do stwierdzenia wydania tego orzeczenia z naruszeniem

prawa (art. 89 § 4 i art. 115 § 2 u.SN).

Wprowadzenie skargi nadzwyczajnej ma duże znaczenie dla dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Dotyczy to nie tylko orzeczeń, które uprawomocniły się 3 kwietnia 2018 r. lub po tym dniu, lecz także tych, które uprawomocniły się w dacie wcześniejszej. Skoro bowiem wprowadzono dodatkową, nieprzewidzianą wcześniej, gwarancję zgodności z prawem orzeczeń sądowych, otwierając tym samym drogę do zmiany lub uchylecia wadliwego wyroku poza trybem skargi kasacyjnej i skargi o wznowienie postępowania, to skorzystanie z niej - na równi ze skorzystaniem ze skargi kasacyjnej i skargi o wznowienie postępowania - musi wyprzedzać dochodzenie ewentualnej odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Gwarancja ta zakłada możliwość usunięcia źródła szkody w postaci wydanego niezgodnie z prawem orzeczenia, co może uczynić odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa bezprzedmiotową (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2018 r., III CNP 9/18, z dnia 20 grudnia 2018 r., III CNP 19/18 oraz z 10 stycznia 2019 r., II CNP 2/18, z dnia 11 stycznia 2019 r., II CNP 53/18).

Oceny wpływu wprowadzenia skargi nadzwyczajnej na dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie zmienia fakt daleko idącego ograniczenia legitymacji do wniesienia pierwszego wskazanych środków zaskarżenia. „Możliwość”, do której odwołują się przepisy art. 424¹ § 1, 424⁵ § 1 pkt 5 oraz 424⁸ § 2 k.p.c., oznacza bowiem „możliwość” rozumianą abstrakcyjnie, a nie konkretną zdolność danej strony postępowania do doprowadzenia do wzruszenia zaskarżonego orzeczenia. Rolą ograniczenia dostępności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest bowiem ukształtowanie takiego modelu postępowania cywilnego, w którym odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa ma charakter ostateczny i wyjątkowy.

Skarżąca nie odniosła się w ogóle do kwestii możliwości złożenia skargi nadzwyczajnej, a zatem nie dochowała obowiązku unormowanego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. Tym samym skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem

prawomocnego orzeczenia już na tej podstawie podlegała odrzuceniu (art. 424⁸ § 1 k.p.c.). Odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa stanowi *ultima ratio* i ustępuje wszelkim innym możliwym środkom ochrony praw skarżącego. Sąd Najwyższy musi więc rozważyć dopuszczalność skargi także w świetle istnienia skargi nadzwyczajnej. Hipotetyczna możliwość jej wniesienia - tak długo, jak będzie istniała - zawsze wykluczy bowiem dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Ponieważ przedmiotowa skarga była niedopuszczalna z uwagi na niespełnianie konstrukcyjnych wymagań tego rodzaju środka zaskarżenia, podlegała odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c.

Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia.